

Rio Tinto Alcan

Sjálfbæriskýrsla ISAL 2014

Efnisyfirlit

Yfirlýsing framkvæmdastjórnar	3
Inngangsorð	4
Stefna ISAL	5
Fyrirtækið	7
Árangursvísar 2014	9
Umhverfismál	10
Starfsfólkið	16
Öryggismál	21
Heilbrigðismál	23
Samfélagsmál	25
Efnahagslegir þættir	28

Útgefandi:
Rio Tinto Alcan á Íslandi hf.
Ábyrgðarmaður:
Birna Pála Kristinsdóttir
Ritstjórn:
Guðrún Þóra Magnúsdóttir
Umbrot og hönnun:
Jónsson & Le'macks
Ljósmyndir:
Birgir Ísleifur Gunnarsson

Rio Tinto Alcan
Straumsvík
Pósthólf 244
222 Hafnarfjörður

Sími 560 7000
isal@riotinto.com
www.riotintoalcan.is

Yfirlýsing framkvæmdastjórnar

Allar upplýsingar í þessari skýrslu eru réttar og veittar samkvæmt okkar bestu vitund. Þær gefa raunhæfa mynd af starfsemi fyrirtækisins og hafa mikið gildi þegar kemur að áætlunum um að bæta árangur þess.

Það er einlægur vilji okkar að stuðla að stöðugum framförum, bæði okkar eigin og annarra, á sviði sjálfbærrar þróunar.

Grænt bókhald skv. reglugerð 851/2002 er hluti af þessari skýrslu. Staðfestingu á endurskoðun þeirra upplýsinga er að finna aftast í þessari skýrslu.

Rannveig Rist,
forstjóri

Gaukur Garðarsson,
framkvæmdastjóri viðhaldssviðs

Sigurður Þór Ásgeirsson,
framkvæmdastjóri fjármálasviðs

Jakobína Jónsdóttir,
framkvæmdastjóri starfsmannasviðs

Birna Pála Kristinsdóttir,
framkvæmdastjóri HSEQ og stöðugra umbóta

Jökull Gunnarsson
framkvæmdastjóri steypuskála

Ingólfur Kristjánsson,
framkvæmdastjóri tækni- og þjónustusviðs

Sunna Björg Helgadóttir
framkvæmdastjóri kerskála

Inngangsorð

Árið 2014 markaði að mörgu leyti vatnaskil í rekstri ISAL þegar horft er á þrjár stöðir sjálfbærni: umhverfi, samfélag og efnahag.

Mikilvægasta markmið okkar er að starfsmenn fari heilir heim eftir hvern vinnudag. Því er sérstök ánægja að greina frá því að ekkert alvarlegt slys varð á árinu. Þeim árangri höfðum við ekki náð næstu tvö ár á undan og því var árið-andi að endurheimta fyrri frammistöðu í öryggismálum. Slys sem kölluðu á minniháttar aðhlyningu (svokölluð skyndihjálparlys) voru átta, aðallega handameiðsli, og drógum við lærdóm af hverju og einu þeirra.

Við teljum það líka mikilvægan hluta af samfélagslegri ábyrgð okkar að stuðla markvisst að kynjajafnrétti. Okkur þótti vænt um að hljóta Hvatningarverðlaun jafnréttismála sem veitt voru í fyrsta sinn á árinu. Þau ánægjulegu tímamót urðu einnig á árinu að framkvæmdastjórn ISAL var í fyrsta sinn skipuð jafnmörgum konum og körlum. Til að fjölga konum annars staðar í fyrirtækinu höfum við um nokkurt skeið haft markmið um að auka hlutfall kvenna í hópi nýráðinna. Markmiðið var mjög metnaðarfullt eða 70% (án iðnaðarmanna þar sem framboð af konum í þeim hópi er mjög lítið) en niðurstaða ársins var 49%. Það voru nokkur vonbrigði þó að niðurstaðan stuðli sannarlega að hækkanði hlutfalli kvenna hjá fyrirtækinu, sem var 19% á árinu.

Hvað umhverfismál varðar ber einna hæst að losun flúors á hvert framleitt tonn minnkaði á milli ára eftir aukningu árið á undan. Meginskýringin er að nýjar þurrhreinistöðvar voru teknar í notkun en þær auka afsog af kerum til muna. Nýju stöðvarnar eru góðar fréttir fyrir umhverfið, jafnvel þótt flúor í andrúmslofti á Hvaleyrarholti sé nú þegar svo lítil að hann er vart mælanlegur og flúor í gróðri í nágrenni álversins hafi í mörg ár mælst lítil. Við væntum þess að losunin minnki enn frekar þegar nýju stöðvarnar skila fullri virkni.

Í fyrstu var umtalsverður hávaði frá nýju stöðvunum, þvert á væntingar. Við brugðumst strax við og pöntuðum hljóðdeyfa í nýju strompana. Þeir kostuðu um 40 milljónir króna en árangurinn lét ekki á sér standa. Mælingar í nærliggjandi íbúabyggð staðfesta að mun minni hávaði er frá nýju stöðvunum en var frá þeim gömlu.

Losun gróðurhúsalofttegunda minnkaði á milli ára þrátt fyrir aukna framleiðslu. Það er merkilegur árangur sem er einkum að þakka góðum rekstri kerskála.

Við vorum stolt af því að hljóta viðurkenningu móðurfélagsins, Rio Tinto Alcan, fyrir bestan árangur í öryggis-, umhverfis- og heilbrigðismálum af öllum verksmiðjum fyrirtækisins árið 2014.

Frá efnahagslegu sjónarmiði urðu þau tímamót að rekstur fyrirtækisins skilaði aftur hagnaði eftir mjög mikið tap tvö ár þar á undan. Betur má ef duga skal því hagnaðurinn nam aðeins tveimur milljónum dollara. Til samanburðar nam tapid árið áður 32 milljónum dollara.

Framleiðsla kerskála jókst um ríflega 8.000 tonn og var 205.501 tonn. Fjárfestingin í straumhækkunarverkefningu hefur því skilað alls um 15.000 tonna framleiðsluaukningu. Framleiðsla steypuskála jókst um tæp 10.000 tonn og var 211.048 tonn.

Á árinu klárudum við breytingar á steypuskálanum og skiptum að fullu yfir í framleiðslu á stöngum. Þar með hættum við að framleiða barra, sem ISAL hafði framleitt áratugum saman. Þetta eru mikil tímamót. Stangir eru verðmætari afurð en barrarnir og því rennir breytingin styrkari stöðum undir rekstur ISAL til framtíðar. Með steypuskálabreytingunni lauk mikilvægum áfanga í hinu viðamikla 60 milljarða króna fjárfestingarverkefni sem staðið hefur yfir hjá ISAL undanfarnin ár. Alls vörðum við 3,9 milljörðum króna í verkefnið á árinu þegar bæði innlendir og erlendir kostnaður er talinn.

Fjöldi vörutegunda jókst úr 104 í 131 milli ára og viðskiptavinir á árinu voru 67. Þetta er gerbreytt staða frá því þegar þrír til fjórir viðskiptavinir keyptu alla barraframleiðsluna. ISAL hefur staðist þessa áskorun því að afhendingaröryggi til viðskiptavina var yfir 95% og hlutfall afhentra stanga sem uppfylltu allar kröfur viðskiptavina var yfir 99%.

Innlend útgjöld okkar námu 13,1 milljarði króna fyrir utan raforkukaup og lækkuðu um 7% á milli ára, einkum vegna minni fjárfestinga. Viðskipti við innlenda birgja námu 6,4 milljörðum (þar af 1,7 í Hafnarfirði), laun og launatengd gjöld námu 3,8 milljörðum, greiðsla til Landsvirkjunar skv. sérstöku samkomulagi nam 2,1 milljarði, orkuskiptur 420 milljónum og gjöld til Hafnarfjarðar 360 milljónum.

Þrjár kvartanir bárust frá samfélaginu á árinu, ein frá vegfaranda sem sá ryk frá löndunarkrana og tvær frá íbúum í Vallahverfi vegna hávaða. Önnur hávaðakvörtunin var vegna nýju þurrhreinistöðvanna. Haft var samband við viðkomandi eftir að hljóðdeyfarnir voru settir upp og staðfesti hann að þeir væru til mikilla bóta.

Miklu fleiri eru jákvæðir í garð álfyrirtækja en neikvæðir. Viðhorfin hafa þó heldur þróast í ranga átt á undanförunum 2-3 árum, sem er umhugsunarefni. Á því geta verið ýmsar skýringar en ljóst er að áliðnaðurinn þarf að leggja sig fram um að kynna betur framlag sitt og margvíslegan árangur. Að sama skapi verðum við að hlusta á gagnrýni og bregðast við henni með vídeigandi hætti, sem getur annað hvort falist í að andmæla henni með rökum eða taka hana til okkar og freista þess að bæta okkur ef okkur þykir hún eiga rétt á sér.

Ég hvet ykkur lesendur til að senda okkur ábendingar um hvaðeina sem ykkur liggur á hjarta með ábendingaformi á vef okkar, www.riotintoalcan.is.

Rannveig Rist, forstjóri

Stefna ISAL

Hlutverk okkar er að framleiða hágæða ál með hámarksarðsemi í samræmi við óskir viðskiptavina og þannig að heilbrigðis-, öryggis- og umhverfismál séu höfð í fyrirrúmi. Fyrirtækið einsetur sér að vera í fremstu röð í allri starfsemi sinni, að hafa stöðugar umbætur að leiðarljósi og að starfa ávallt í sátt við umhverfi og samfélag. Framtíð okkar byggist á framúrskarandi starfsfólki. Við fylgjum í einu og öllu siðareglum Rio Tinto „Þannig vinnum við“. Gildi okkar eru ábyrgð, virðing, samvinna og heilindi. Framtíðarsýn okkar er að tryggja vöxt og samkeppnishæfni fyrirtækisins til lengri tíma.

Heilbrigðis-, öryggis- og umhverfismál (HSE)

Það er sannfæring okkar að áhersla á heilbrigðis-, öryggis- og umhverfismál sé forsenda framúrskarandi árangurs.

Starfsfólkið

Ein mikilvægasta auðlind okkar er hæft, áhugasamt og jákvætt starfsfólk sem skapar öruggan og eftirsóknarverðan vinnustað. Hver starfsmaður er metinn að eigin verðleikum. Mismunun eftir kynferði, kynhneigð, þjóðerni eða félagslegum uppruna, trúar- eða stjórnmála-sköðunum samræmist ekki gildum fyrirtækisins. Við leggjum áherslu á markvisst fræðslustarf, endurgjöf á frammistöðu og gott upplýsingaflæði ásamt tækifærum til starfsþróunar.

Samfélag og samskipti

Við leggjum mikla áherslu á að starfsemin sé í sátt við umhverfi og samfélag í anda sjálfbærrar þróunar. Við fylgjum í einu og öllu lögum og reglum og leggjum okkur fram við að ganga á undan með góðu fordæmi í allri okkar starfsemi.

Viðskiptavinir og markaðir

Markmið okkar er ánægðir viðskiptavinir, sem líta á ISAL sem fyrsta valkost.

Vöxtur, tækni og þróun

Við viljum hámarka tæknilegan rekstrarárangur og höfum einsett okkur að tryggja skilvirkni allra ferla með stöðugum umbótum og skýrum skilgreindum markmiðum.

Rekstur og fjárhagsleg afkoma

Við viljum hámarka arðsemi fyrirtækisins og tryggja samkeppnishæfni þess til frambúðar. Með straumlínu-rekstri aukum við stöðugleika í rekstri okkar og lágmarkum sóun.

Starfsmaður í kerskála

Fyrirtækið

Álverið í Straumsvík er rekið af Rio Tinto Alcan á Íslandi hf. sem er hluti af Rio Tinto Alcan, einum stærsta álframleiðanda heims. Verksmiðjuheiti álversins er ISAL.

Rio Tinto Alcan er álsvið breska námafélagsins Rio Tinto sem stofnað var árið 1873. Félagið leggur mikla áherslu á heilsu og öryggi starfsfólks, sjálfbæra þróun og heiðarleika í vinnubrögðum. Alþjóðlegar siðareglur félagsins nefnast „Þannig vinnum við“ og eru aðgengilegar á íslensku á vef ISAL. Rio Tinto er með höfuðstöðvar í London en umfang starfseminnar er mest í Ástralíu og Norður-Ameríku.

ISAL framleiðir hágæðaál í samræmi við óskir viðskiptavina. Á síðasta ári var alfarið skipt yfir í framleiðslu á nýrri afurð, stöngum, og framleiðslu á börrum hætt. Stangirnar eru framleiddar í fjölmörgum málmblöndum og í mismunandi stærðum sem eru tilbúnar til þrýstimótunar hjá viðskiptavinum fyrirtækisins. Álið úr Straumsvík er notað í ýmsar sérhæfðar vörur, svo sem í byggingariðnaði, bílaiðnaði, í ýmsa prófíla og ramma utan um sólarcellur. Viðskiptavinir ISAL eru um 70 í 17 löndum en rúmlega helmingur framleiðslunnar fer til Þýskalands, Bretlands og Sviss.

Þekking starfsfólks, markviss símenntun og stöðugar tæknilegar framfarir gera fyrirtækinu kleift að framleiða hágæðavöru með miklum virðisauka. Í starfsliði ISAL eru meðal annars vélvirkjar, verkfræðingar, rafvirkjar, verkafólk, tæknifræðingar, mállarar, skrifstofufólk, bifvélavirkjar, viðskiptafræðingar, múrarar, matreiðslumenn, rafeinda-

virkjar, smiðir og margir fleiri. Þá hafa 149 af núverandi starfsmönnum lokið grunnnámi í Stóriðjuskólanum sem fyrirtækið rekur, alls 231 frá stofnun skólans, og 35 til viðbótar hafa lokið framhaldsnámi.

Álframleiðsla krefst mikillar raforku. ISAL notar ríflega 3.200 gígawattstundir af raforku á ári, eða tæp 19% af þeirri raforku sem notuð er á Íslandi. Afköst fyrirtækisins í álframleiðslu eru um 205 þúsund tonn á ári.

ISAL er með vottuð gæða-, umhverfis- og öryggisstjórnunarkerfi samkvæmt alþjóðlegu stöðlunum ISO 9001, ISO 14001 og OHSAS 18001. Markvissar stöðugar umbætur og straumlínustjórnun eru jafnframt ein af meginstöðum fyrirtækisins.

Starfsleyfi fyrirtækisins var gefið út af Umhverfisstofnun þann 7. nóvember 2005 og gildir til 1. nóvember 2020. Umhverfisstofnun er jafnframt eftirlitsaðili. Fyrirtækið fellur undir fyrirtækjaflokkinn 2.1 álframleiðsla, samkvæmt fylgiskjali með reglugerð um grænt bókhald.

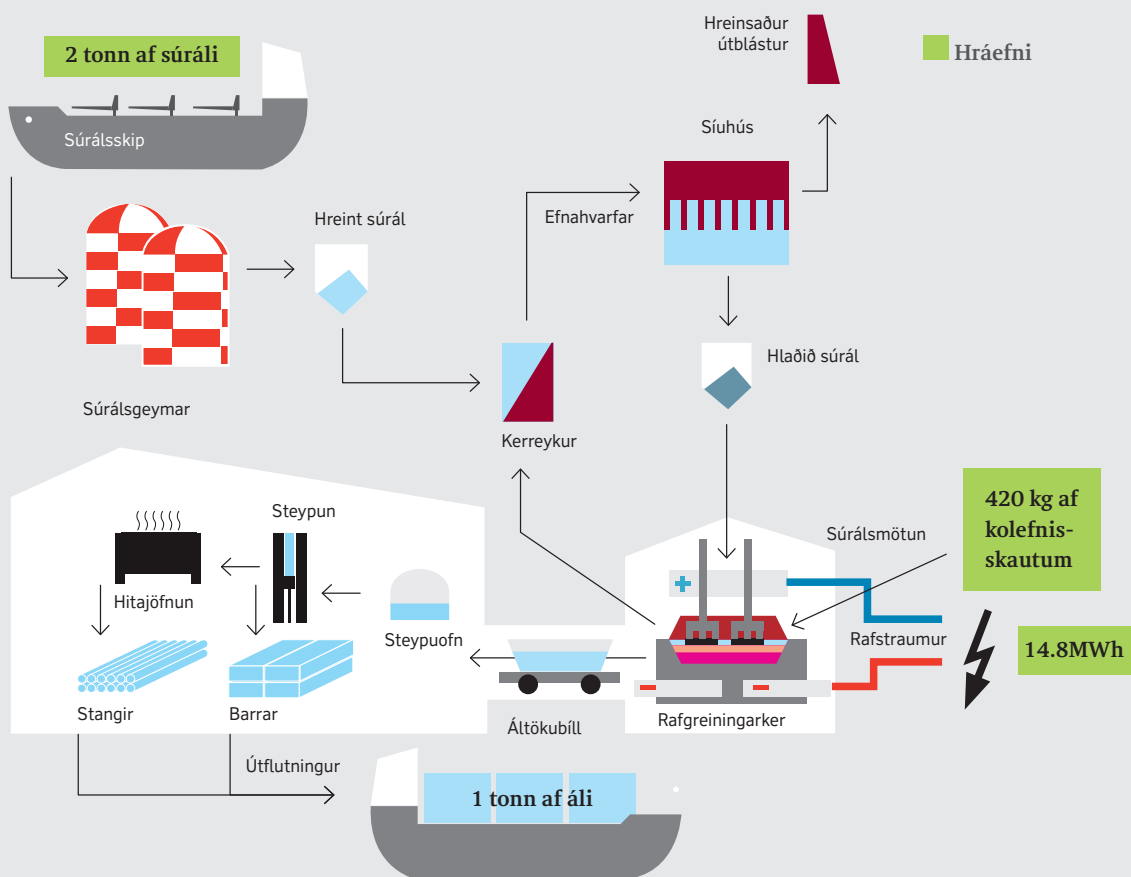
Stjórn fyrirtækisins var árið 2014 skipuð sjö einstaklingum: fyrir hönd eigenda voru Alain Crapart stjórnarformaður, Jean-Francois Malleville, Sonia Lacombe, Jón Sigurðsson og Katrín Pétursdóttir, en fulltrúar ríkisstjórnar Íslands voru Áslaug Thelma Einarsdóttir og Þórdur Reynisson.

Framleiðsluafurð ISAL 2014 stangir.

Framleiðsluferlið

Framleiðsluferli – 1 tonn af áli

Ál fæst með því að framkvæma rafgreiningu á súráli. Súrál er efnasamband áls og súrefnis (Al_2O_3) og líkist fingerðum hvítum sandi. Auk súráls eru raforka og forskaut meginhráefni við framleiðslu áls. Raforkan er keypt af Landsvirkjun. Súrálið er að mestum hluta keypt frá Brasilíu og forskautin frá Hollandi og Kína, hvort tveggja flutt sjóleiðis til Íslands.

Rafgreining fer fram í kerskálum í þar til gerðum kerum. Í þremur kerskálum ISAL eru alls 480 ker og framleiðir hvert þeirra rúmlega eitt tonn af áli á sólarhring allt árið um kring. Til að rafgreining geti farið fram þarf að veita rafstraumi í gegnum kerin. Í hverju kerri er flúorrík efnabráð sem gerir rafgreiningarferlið mögulegt. Við þetta klofnar hið sterka efnasamband súráls í ál og súrefni.

Forskautin, sem eru úr kolefni, gegna því hlutverki að koma rafstraumi í gegnum kerrið og fer hann út um bakskautin, sem eru á botni kersins. Þegar álið klofnar frá

súrefninu fellur það á botn kersins en súrefnið leitar upp á við, brennur með kolefnum forskautanna og myndar koltvisýring (CO_2).

Öll kerin í kerskálunum eru lokuð og með afsogi til að lágmarka losun flúors og ryks út í andrúmsloftið. Afsogið er leitt inn á þurrhreinistöðvar þar sem flúor og ryk er hreinsað úr afganginu. Um 99,9% flúorsins hreinsast úr afganginu og eru síðan endurnýtt við framleiðsluna.

Álið er sogað upp úr kerunum í svokallaðar deiglugur og flutt yfir í steypuskálann, þar sem því er dælt í ofna. Þar er ýmsum málmmum blandað í álið svo efnasamsetningin verði eins og viðskiptavinurinn hefur óskað eftir. Þegar réttir efnasamsetningu er náð er álið steipt í sívalar stangir. Álið er síðan flutt sjóleiðis til Rotterdam og þaðan áfram til viðskiptavina.

Árangursvísar 2011-2014

6

Árangursvísar 2014
Sjálfbærnisráðgjafi

	Mæli- eining	Raun 2011	Raun 2012	Raun 2013	Markmið 2014	Raun 2014	Starfs leyfi	Markmið 2015
Framleiðslan								
• Framleiðsla í kerskálum	tonn	185.267	189.932	196.975	206.000	205.501		211.500
Laun og launatengd gjöld	milljónir	4.169	4.417	4.246		3.849		
Tekjuskattur	milljónir	1.103	0 ²	0 ²		0		
Orkuskiptur	milljónir	344	353	392		419		
Fasteigna-, hafnar- og vatnsgjöld til Hfj.	milljónir	291	282	312		362		
Vörur og þjónusta keypt á Íslandi	milljónir	13.988	14.574	9.167		8.493		
Starfsfólkið								
Meðalfjöldi starfsmanna	fjöldi	501	503	459		415		
Starfsmannavelta	%	4,9	6,8	10,5		8,5		
Hlutfall kvenna af nýráðningum ¹⁾	%	31	48	37		38		
Slys								
Banaslys	fjöldi	0	0	0	0	0		0
Alvarleg slys	fjöldi	0	2	2	0	0		0
Skyndihjálparlys	fjöldi	15	13	9	≤12	8		≤11
Hérumbilslys	fjöldi	267	360	314		358		
Samfélagið								
Kvartanir frá samfélaginu	fjöldi	5	2	2		3		
Almennir gestir	fjöldi	749	468	267	250	195		250
Styrkir	milljónir	45	44	27		21		
Hráefna- og auðlindanotkun								
• Raforka	Gwst	2.864	2.939	3.101		3.241		
• Súráll	tonn	357.572	366.569	378.192		394.561		
• Rafskaut	tonn	93.899	96.400	98.878		101.462		
• Svartolía	tonn	2.907	1.740	1.937		1.612		
• Díselolía	tonn	505	480	593		585		
• Própangas	tonn	165	209	245		137		
• Kalt vatn	m ³ /t Al	52,5	57,2	57,7		51,2		
Notkun varasamra efna								
• Þjöppusalli	tonn	521	381	378		377		
• Kerviðgerðarefni	tonn	2,3	2,3	2,0		2,0		
• Kragasalli	tonn	2.380	2.236	2.415		2.497		
Losun í andrúmsloft								
• Heildarflúoríð	kg/t Al	0,55	0,53	0,76	<0,60	0,65	1,0	<0,60
• Ryk	kg/t Al	0,59	0,51	0,65	<1,0	0,58	1,5	<1,0
• Brennisteinstvíoxíð	kg/t Al	14,2	14,6	14,7	<18,0	14	21	<18,0
• Gróðurhúsalofttegundir	t CO ₂ eq/t Al	1,59	1,6	1,63	<1,62	1,52		<1,58
• Þar af flúorkolefni (PFC)		37	40	95		40		
Losun í frárennsli								
• Olía og fita	mg/l	<4	<3 - 15,3	<1,5	<15	<2-2	<15	<15
• Ál	mg/l	0,02-0,14	0,014 - 0,252	0,06 - 0,10	<20	0,01-0,21	<20	<20
• Flúoríð	mg/l	0,08-0,58	0,05 - 5,06	0,2 - 2,4	<50	0,10-4,54	<50	<50
• Svifagnir	mg/l	2,0 - 25	0,2 - 23,2	0,4 - 6,4	<50	<1-8,5	<50	<50
Úrgangsmál								
Almennur úrgangur								
• Enduruninn	tonn	21.471	24.075	18.659		23.045		
• Urðað í flæðigryfjur	tonn	399	581	615		520		
• Urðað utan svæðis	tonn	152	172	156		165		
• Jarðefni urðað á tipp	tonn	3	3	2		1,9		
Spilliefni								
• Endurunnið	tonn	3.170	2.956	4.358		2.379		
• Þar af algjall	tonn	3.090	2.914	4.344		2.368		
• Kerbrot í flæðigryfjur	tonn	3.943	5.335	5.046		3.891		
Spilliefni brennd sem orkugjafi								
• Oliuúrgangur, sori og síur	tonn	147	181	100		104		
• Perklór	tonn	0,3	0	0		0		
• Annað	tonn	5	2,5	2,1		1,4		
Hávaði og umhverfisatvik								
• Hávaði við lóðamörk (lægsta-hæsta)	dB	44-65	49-70	49-69	<70	55-70	<70	<70
• Umhverfisatvik	fjöldi	2	2	0	≤2	1		≤2

• Endurskoðað skv. reglugerð 851/2002 um grænt bókhald

Grænar tölur = markmiði náð
Raudar tölur = markmiði ekki náð
Svartar tölur = markmið ekki skilgreint

¹ Styður við þúsaldarmarkmið Sameinuðuþjóðanna.

² Enginn tekjuskattur greiddur vegna taps af rekstri.

Umhverfismál

ISAL leggur ríka áherslu á að bæta stöðugt frammistöðu sína í umhverfismálum en fyrirtækið setur metnaðarfull umhverfismarkmið og hefur mótað skýra stefnu í þeim efnum.

Til að tryggja stjórnun umhverfisþátta þarf að fylgjast með og mæla mikilvæga umhverfisþætti, áhættumeta reksturinn til að koma í veg fyrir hugsanleg umhverfisatvik og rannsaka atvik sem upp koma til að fyrirbyggja að þau endurtaki sig. Þjálfun starfsfólks og verktaka er mjög mikilvægur þáttur í umhverfisstjórnun, auk þess að upplýsa samfélagið um umhverfismál fyrirtækisins.

Losun í andrúmsloft

Helstu efni í útblæstri eru flúoríð, ryk og brennisteinstvíoxíð auk gróðurhúsalofttegunda sem fjallað verður um sérstaklega. Flúoríð og ryk eiga uppruna sinn í rafgreiningarferlinu og eru þau hreinsuð úr útblæstrinum í þurrhreinistöðvum. Losun á flúoríði og ryki er mæld í strompum þurrhreinistöðva og rjáfri kerskála. Losun flúoríðs var vel undir viðmiðunarmörkum í starfsleyfi en þó yfir því markmiði sem fyrirtækið setti sér. Töluverður árangur náðist við að draga úr losuninni á milli árunna 2013 og 2014 og má segja að reksturinn sé að komast í jafnvægi eftir innleiðingu á nýjum þurrhreinistöðvum. Tenging nýju þurrhreinistöðvanna inn á afsogslangir og stilling þeirra hafði í för með sér tímabundna aukningu á losun flúoríðs og ryks. Nýjar þurrhreinistöðvar munu leiða til betra afsogs af kerum og þar með minni losunar til framtíðar.

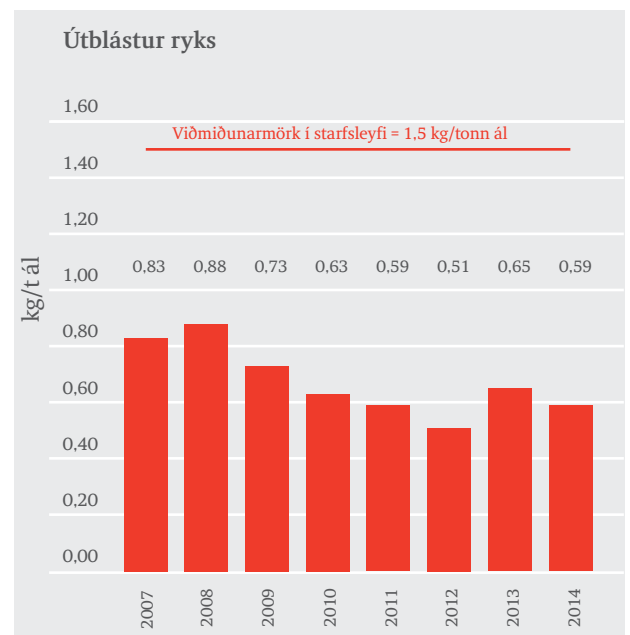
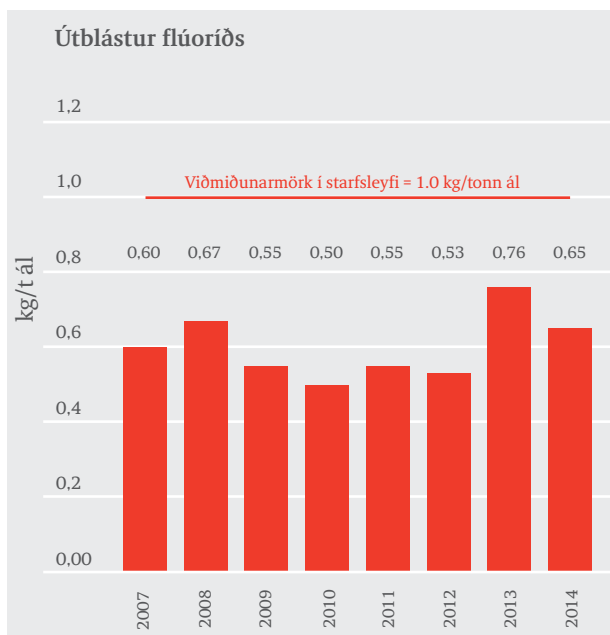
Brennisteinstvíoxíð (SO_2) verður til við bruna forskauta í rafgreiningarferlinu þar sem brennisteinn í forskautunum og súrúli gengur í samband við súrefni og myndar SO_2 . Einnig myndast SO_2 við bruna olíu sem notuð er til að kynda ofna í steypuskála. Heildarlosunin er reiknuð út frá massajafnvægi og þar sem SO_2 er ekki hreinsað er losunin svipuð á milli ára.

Auk mælinga á útblæstri kerskála var ryk mælt frá tveimur rykuppsprettum í skautskála. Niðurstöður yfir mælitímabilið var $14,3 \text{ mg/Nm}^3$ og $48,5 \text{ mg/Nm}^3$ og því undir viðmiðunarmörkunum 50 mg/Nm^3 .

Vöktun loftgæða, gróðurs og lífríkis sjávar

HLoftgæði eru vöktuð á Hvaleyrarholti þar sem styrkur flúoríðs (flúorgas og flúor bundið ryki), brennisteinstvíoxíðs (SO_2) og brennisteinsvetnis (H_2S) er mældur. Loftgæðastöðin er rekin af ISAL og Umhverfisstofnun. Umhverfisstofnun sér um mælingar á svifryki (PM_{10} og $\text{PM}_{2,5}$) og nituroxíði (NO , NO_2 , NO_x). Nýsköpunarmiðstöð Íslands og verkfræðistofan Vista sjá um mælingar, kvörðun og gagnasöfnun í loftgæðastöðinni. Loftgæðamælingar eru í samræmi við vöktunaráætlun sem Umhverfisstofnun hefur samþykkt og er hún aðgengileg á heimasíðum ISAL og Umhverfisstofnunar.

Sýnt hefur verið fram á að af ofangreindum mælipáttum, sem mældir eru á Hvaleyrarholti, megi rekja SO_2 og flúor til ISAL. (Brennisteinsvetni er upprunnið frá jarðhitavirkjunum og svifryk stafar einkum af bílaumferð og framkvæmdum). Niðurstöður hafa verið undir heilsuverndar- og gróðurverndarmörkum frá upphafi mælinganna árið 1994 þar til á síðasta ári, þegar áhrifa frá eldgosinu í Holuhrauni gætti.

Eldgosið í Holuhrauni á síðasta ársfjórðungi hafði mikil áhrif á loftgæði á Hvaleyrholti. Ársmeðaltal brennisteinstvíoxíðs (SO_2) mældist $8,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$, sem er miklu hærra en mælst hefur áður en þó undir gróðurverndarmörkum ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Ef eingöngu er litið til tímabilsins janúar fram að miðjum september, þegar áhrif mengunar frá eldgosinu gætti lítið eða alls ekki, þá er meðaltalið $1,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Alls mælast sex dagar yfir heilsuverndarmörkum ($125 \mu\text{g}/\text{m}^3$) og 14 dagar yfir gróðurverndarmörkum ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Aldrei áður hefur mælst svo hár styrkur á Hvaleyrholti og var hæsta sólarhringsmeðaltalið $318 \mu\text{g}/\text{m}^3$ og hæsta klukkustundarmeðaltalið var $1.432 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Flúormælingar hafa ávallt verið mjög lágar, eða rétt við þau mörk sem mögulegt er að greina með mælitækjum. Meðaltal ársins var undir greiningarmörkum ($<0,02 \mu\text{g}/\text{m}^3$) bæði fyrir gaskenndan flúor og flúor bundinn í ryki og reiknast því flúor alls $<0,04 \mu\text{g}/\text{m}^3$ lofts, sem er svipað og fyrri ár. Til samanburðar styðst Umhverfisstofnun við gróðurverndarviðmið að norskri fyrirmynd sem eru $0,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Frekari niðurstöður er að finna í skýrslu Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands, „Umhverfisvöktun Hvaleyrarholti: Mæligögn 2014“ sem er aðgengileg á heimasíðu ISAL.

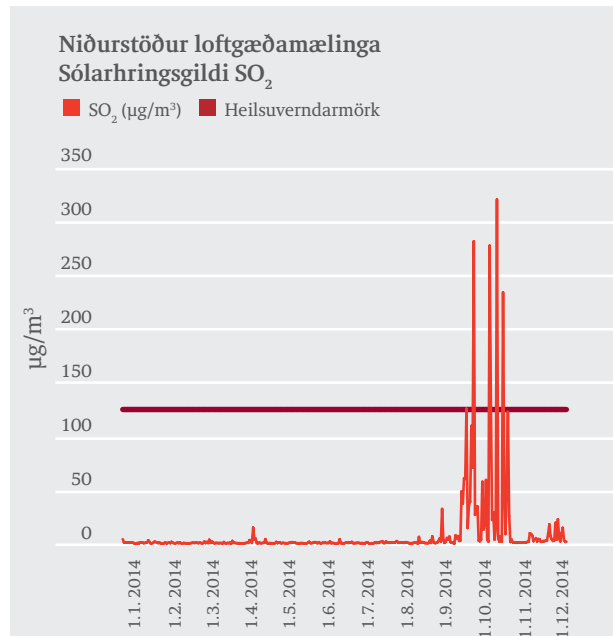
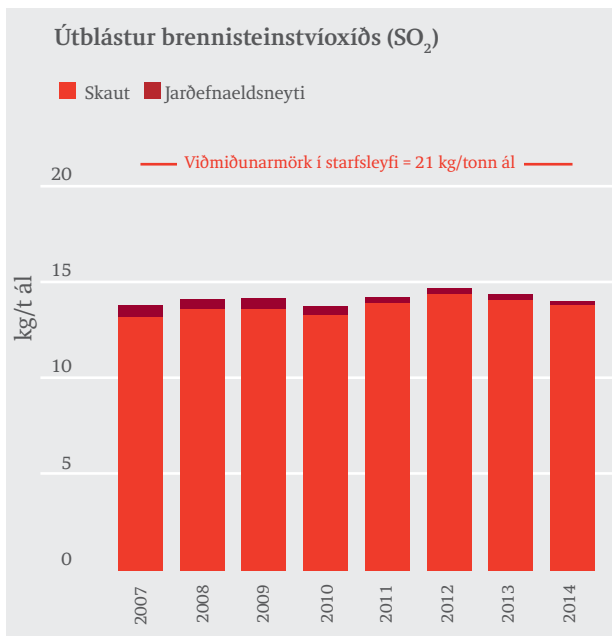
Auk loftgæðamælinga er fylgst með flúorinnihaldi gróðurs, enda getur losun flúoríðs haft skaðleg áhrif á viðkvæman gróður og grasbíta. Til að fylgjast með áhrifunum eru tekin sýni af gróðri (furu, greni og grasi) tvisvar á ári og flúorinnihald mælt. Hefur Nýsköpunarmiðstöð Íslands

umsjón með þeim mælingum. Sýni eru tekin á svæði sem nær allt frá álverinu sjálfu upp í rúmlega 10 kílómetra fjarlægð. Niðurstöðurnar sem birtar eru í meðfylgjandi súluriti byggjast á sýnum sem tekin eru í 3,7 km til 6,5 km fjarlægð frá kerskálum, þ.e.a.s. utan þynningarsvæðis. Ef styrkur flúors í gróðri er undir 30 ppm (milljónustu hlutum) er ekki talið að hann valdi skaða. Mælingar sýna að styrkur flúors í gróðri er í öllum tilvikum undir þeim mörkum á ofangreindu svæði. Niðurstöður laufsýna eru þó hærri en eðlilegur breytileiki mæligilda á tímabilinu 1992-2013 gerir ráð fyrir.

Hæsti styrkurinn í grassýnum mældist á Garðaholti og Dysjum eða 8 og 11 ppm. Laufsýni voru hærri en 2013 og hæsta gildið sem mældist var í birki frá Garðaholti að hausti, 14 ppm. Barrsýnin voru svipuð og í fyrri en hæsta gildið mældist við Straumsgirðingu, 14 ppm.

Innan þynningarsvæðis eru tekin sýni á tveimur stöðum. Annað sýnið er tekið í Gerði rétt við lóðarmörk ISAL og samanstendur af barnálum. Eins árs barnálar mældust með 58 ppm flúor en tveggja ára með 103 ppm flúor. Hitt sýnið innan þynningarsvæðis var gras við Straum og mældist það 3 ppm. Frekari niðurstöður er að finna í skýrslu Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands, „Flúormælingar í gróðri í umhverfi ISAL – RioTinto Alcan á Íslandi: Mæligögn 2014“ sem nálgast má á heimasíðu ISAL.

Árið 2013 fór fram rannsókn Nýsköpunarmiðstöðvar á áhrifum starfseminnar á lífríki sjávar en sambærilegar rannsóknir hafa verið gerðar með reglulegu millibili frá árinu 1989. Niðurstöður mælinga á líffræðilegum

fjölbreytileika, uppsöfnun þungmálma, flúors og PAH-efna í kræklingum, benda til að áhrif starfseminnar á lífríkið séu lítil og mengunarstig lágt. Skýrslan er aðgengileg á heimasíðu ISAL.

Gróðurhúsalofttegundir

Eitt af meginmarkmiðum ISAL er að lágmarka losun gróðurhúsalofttegunda og hefur einstakur árangur náðst í þeim efnum. Gróðurhúsalofttegundir sem myndast við framleiðslu áls eru annarsvegar koltvísýringur (CO₂) og hinsvegar flúorkolefni (CF₄/C₂F₆). Frá 1990 hefur heildarlosun gróðurhúsalofttegunda í tonnum dregist saman um 44% þrátt fyrir að framleiðslan hafi meira en tvöfaldast. Losunin á hvert framleitt áltonn hefur því minnkað um 75%.

Þetta skýrist að mestu af því að tekist hefur að draga mjög úr losun flúorkolefna en losun þeirra hjá ISAL er lág samanborið við áliðnaðinn í heild. Jafnframt hefur mikla þýðingu að ISAL nýtir raforku sem framleidd er með vatnsafla, sem veldur hverfandi losun á CO₂, en samkvæmt Alþjóðlegu álsamtökunum (IAI) eru um 60% álvera heims knúin raforku sem framleidd er með jarðgasi eða kolum.

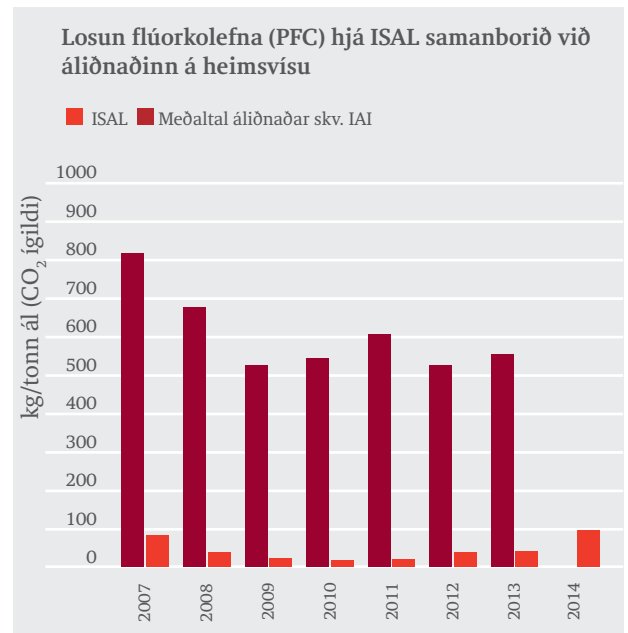
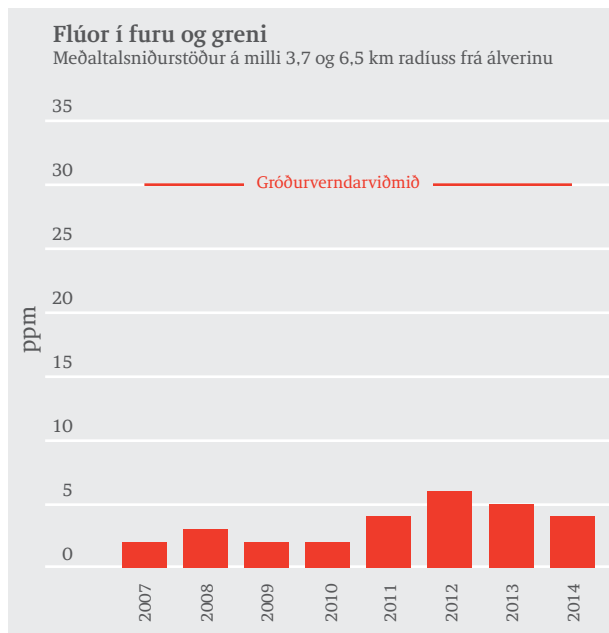
Þrátt fyrir að framleiðsla hafi aukist um rúm 8.000 tonn minnkaði losun gróðurhúsalofttegunda um rúm 7.000 tonn milli ára. Góðum rekstri kerskála má þakka þennan árangur en bæði dró úr notkun forskauta og losun PFC efna minnkaði. Notkun svartolíu minnkaði einnig vegna betri reksturs ofna steypuskála og minna var notað af própangasi til hitunar í steypuskála eftir að farið var að framleiða stangir.

Frá 1. janúar 2013 féll losun gróðurhúsalofttegunda frá áliðnaði undir viðskiptakerfi ESB með losunarheimildir og fær ISAL úthlutað fríum losunarheimildum upp að vissu viðmiði. Ef losun gróðurhúsalofttegunda fer umfram það viðmiði þarf að kaupa losunarheimildir á markaði.

Árið 2014 fékk ISAL úthlutað 273.620 fríum heimildum en losunin nam 312.971 tonnum (í CO₂ ígildum) en eina heimild þarf fyrir hvert tonn af CO₂ ígildum. ISAL þarf því að kaupa 39.351 heimild fyrir losun gróðurhúsalofttegunda árið 2014.

Úrgangsmál

Meirihluti úrgangs sem fellur til hjá fyrirtækinu er enduruninn eða endurnýttur, en ávallt er þó haft að leiðarljósi að draga úr myndun úrgangs eins og kostur er. Mikil endurvinnsla fer fram innan svæðisins og er t.d. allur afskurður af álstöngum endurbæddur í steypuskála. Helstu úrgangsefni sem myndast vegna rekstursins eru skautleifar, kerbröt og algjall.

Álgjall myndast í ofnum steypuskála og er blanda af áli og áloxiði. Álgjallið er endurunnið innanlands hjá fyrirtækinu Kratusi. Einnig voru gerðar tilraunir á síðasta ári við að endurvinnna hluta gjallsins innan ISAL en þá var lítill hluti þess malaður og settur aftur á kerin.

Kerbrot myndast þegar ker í kerskála eru endurfóðruð en líftími þeirra er um 4-6 ár. Þegar þau eru tekin úr rekstri er fóðringin, sem kölluð er kerbrot, urðuð í flæðigryfjum. Flæðigryfjurnar eru hannaðar til meðhöndlunar á kerbrotum og eru reglulega vaktadar og áhrif þeirra rannsökuð (sjá nánar í kafla um vöktun loftgæða, gróðurs og lífríki sjávars).

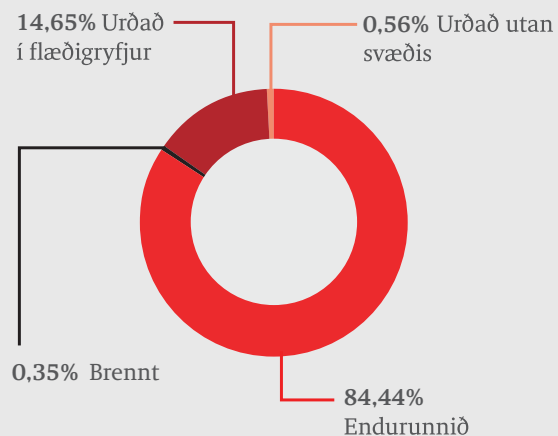
Af þeim úrgangi sem féll til við reksturinn var um 84% enduruninn. Að magni til var töluvert meira endurunnið árið 2014 en 2013. Helsta ástæða þess er að birgðir af skautleifum frá árinu 2013 voru endurunnar á árinu 2014, en skautleifar eru sá hluti forskautanna sem ekki brennur og verður því eftir og er enduruninn.

Aðrir umhverfisþættir

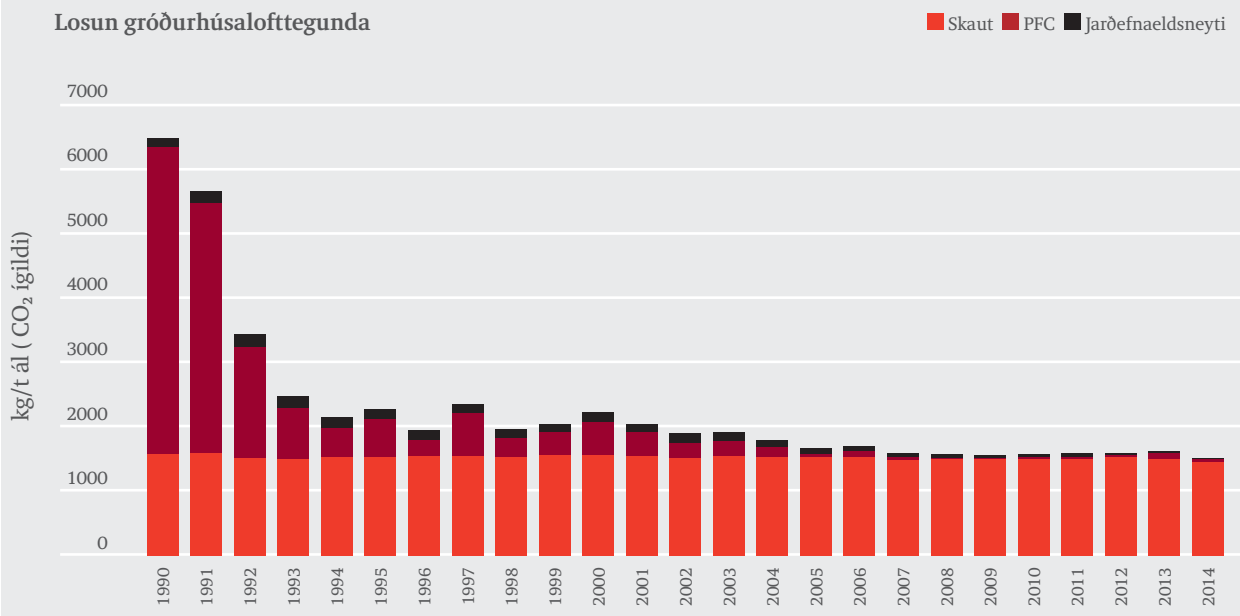
Frænnslisvatn frá álverinu er hreinsað með tvennum hætti áður en það er leitt í sjó. Annars vegar í rotþróum og hins vegar í olíu- og fitugildrum. Reglulegt eftirlit er með þeim og þær tæmdar eftir þörfum. Árlega eru sýni tekin í öllum útrásum og send til efnagreiningar. Í sýnunum er mæld olía og fita, flúorjónir, áljónir og svifagnir. Allar á árinu 2014 voru lágar og langt innan viðmiðunarmarka.

Hávaði frá álverinu er mældur árlega á 16 mælipunktum á lóðamörkum fyrirtækisins. Helstu hávaðauppsprettur eru súrálslöndunarbúnaður og þurrhreinistöðvar og eru mælingar framkvæmdar á meðan súrálslöndun er í gangi. Viðmiðunarmörk við lóðamörk eru 70 dB og mældist hávaðinn frá 55 dB til 70 dB. Hávaði frá nýjum þurrhreinistöðvum leiddi tímabundið til aukins hávaða við lóðamörk. Gripið var til sérstakra aðgerða og hljóðdeyfum komið fyrir í nýju strompunum. Mælingar Verkfræðistofunnar Eflu á hávaða frá ISAL að íbúðabyggð staðfestu að aðgerðir skildu góðum árangri.

Meðhöndlun úrgangs 2014

Losun gróðurhúsalofttegunda

Álverið í Straumsvík.

(BIG)

Umhverfisatvik

Á árinu 2014 voru 24 umhverfisatvik skráð af starfsmönnum, auk 16 hér-um-bil atvika. Eitt atvik flokkaðist sem alvarlegt en það var vegna ryklosunar frá síubúnaði skautskála. Mælir í strompi sýndi ekki rétt gildi og var losunin meiri en búist var við. Brugðist var við með því að skipta um poka í síubúnaðinum og handmæling gerð og staðfest að rykið minnkaði. Níu atvikanna tengdust útblæstri, átta rangri meðhöndlun úrgangsefna og sex efnalekum. Eitt þessara atvika sneri að þurrhreinistöðinni þegar hluti hennar stöðvaðist í þrjár klukkustundir.

Öll atvik voru rannsökuð til að finna orsök þeirra og þau metin með tilliti til umhverfisáhrifa. Bilanir voru lagfærðar og olía hreinsuð upp án tafar.

Helstu atriði ársins 2014

- Nýjar þurrhreinistöðvar voru gangsettar á árinu en þær munu draga úr losun flúoríðs og ryks auk þess sem dró verulega úr hávaða þegar hljóðdeyfar voru settir í nýja strompa þurrhreinistöðvanna.
- Niðurstöður rannsókna á lífríki sjávar sem fram fór árið 2013 lágu fyrir á árinu og er skýrslan aðgengileg á heimasíðu ISAL

- Nýtt losunarleyfi fyrir losun gróðurhúsalofttegunda var gefið út í ágúst en fyrsta slíka leyfi ISAL var gefið út 30. júní 2011 í tengslum við innleiðingu á kröfum viðskiptakerfis ESB með losunarheimildir í íslenska löggjöf. Einnig var unnið að endurbótum losunarbókhalds.

Áherslur árið 2015

- Haldið verður áfram að stilla nýjar þurrhreinistöðvar og ljúka öllum tenginum sem að þeim snýr.
- ISAL mun styðja við rannsóknir á styrk þungmálma og brennisteins í mosa en verkefnið er hluti af evrópsku vöktunarverkefni. Náttúrufærðistofnun mun sjá um verkefnið og sá hluti sem ISAL styrkir er kostnaður við 15 sýni umhverfis ISAL.
- Unnið verður að því að setja upp einn sjálfvirkan flúormæli í rjáfur kerskála 2 og er vonast til að með uppsetningu hans verði markvissar hægt að vinna að því að draga úr losun um rjáfur.
- Unnið verður að því að efla mælingu á ryki frá síubúnaði.

Nýjar þurrhrensistöðvar og hávaði frá ISAL

Hljóðdeyfir settur í stromp nýrrar þurrhrensistöðvar.

(BIG)

Á síðasta ári voru gangsettar tvær nýjar þurrhrensistöðvar við kerskála 1 og 2 en þurrhrensistöðvar hreinsa kergas frá rafgreiningakerum kerskála áður en það fer út um strompa.

Með viðbótar þurrhrensistöðvum er hægt að mæta aukinni framleiðslu og halda losun flúoríðs í lágmarki. Hluti verkefnisins var einnig að draga úr hávaða frá þurrhrensistöðvunum en í tengslum við verkefnið voru tveir nýir strompar teknir í notkun í stað fjórra eldri.

Mikilvægt þótti að mæla hávaða fyrir og eftir gangsetningu nýju þurrhrensistöðvanna til að sjá hver ár-

angurinn væri og var Verkfræðistofan Efla fengin í það verkefni. Hávaði var mældur við strompa, á lóðamörkum og að næturlagi frá lóðamörkum ISAL og inn að íbúðabyggð. Ákveðið var að gangsetja fyrst þurrhrensistöðina sem er fjær Hafnarfirði og kom þá í ljós að hávaði var mun meiri en ráð var fyrir gert. Í kjölfarið voru hannaðir hljóðdeyfar í strompana. Gangsetning á þurrhrensistöðinni sem er nær Hafnarfirði var frestað um nokkra mánuði eða þar til búið var að setja hljóðdeyfi í strompinn. Hljóðdeyfarir reyndust mjög vel og niðurstöður mælinga Eflu og útreikningar á hávaðastigi sýna að verulega hefur dregið úr hávaða frá ISAL eftir að nýju stromparnir voru teknir í notkun.

Starfsfólkið

Hjá ISAL starfar fjöldi fólks með ólíkan bakgrunn. Fjölbreytnin er mikil og innan fyrirtækisins býr mikil þekking meðal starfsmanna sem á stóran þátt í velgengni þess.

Meðalfjöldi starfsmanna á árinu 2014 var 415 og starfsmannaveltan 8,5%.

Hjá ISAL hefur meðalstarfsaldur verið hár sem bendir ótvírætt til þess að starfsfólki líki almennt vel að vinna hjá ISAL. Launin eru samkeppnishæf við það sem gerist á almennum vinnumarkaði, en auk þess eiga starfsmenn kost á akstri án endurgjalds með rútum til og frá vinnu, þeir fá frítt fæði á vinnutíma og þeim er lagður til vinnufatnaður. Frá 55 ára aldri hafa flestir starfsmenn möguleika á að stytta vinnuskyldu sína um allt að tvo mánuði á ári en fá jafnframt greitt í lífeyrissjóð líkt og um fulla vinnu væri að ræða. Einnig stendur starfsmönnum til boða að fara á svokölluð „flýtt starfslok“ við 65-67 ára aldur en þá heldur fyrirtækið áfram að greiða í lífeyrissjóð starfsmanna eins og um fullt starf væri að ræða.

Endurgjöf á frammistöðu er mikilvægur þáttur í þróun starfsmanna. Allir starfsmenn taka þátt í starfsmannasamtölum/frammistöðusamtölum til að tryggja þeim endurgjöf. Samtölin eru vettvangur til að ræða starfið, líðan, frammistöðu síðasta árs og væntingar fyrir komandi ár.

ISAL hefur ætíð lagt mikla áherslu á fræðslumál en Stóriðjuskólinn er stærsta verkefnið í fræðslustarfi fyrirtækisins. Markmið skólans er að veita ófaglærðum starfsmönnum ISAL tækifæri til að efla fagþekkingu sína, auka möguleika þeirra á að vinna sig upp innan fyrirtækisins og efla samkeppnishæfni þeirra. Námið hefur verið metið til eininga innan almenna skólakerfisins á framhaldsskólastigi og geta nemendur fengið allt að 34 einingar metnar fyrir að hafa lokið grunnnámi Stóriðjuskólans og allt að 44 einingar fyrir framhaldsnámið. Um 149 af núverandi starfsmönnum hafa lokið grunnnámi í Stóriðjuskólanum, alls 231 frá stofnun skólans, og 35 til viðbótar hafa lokið framhaldsnámi

Einnig hefur fyrirtækið lagt sig fram við að miðla þekkingu og reynslu og á árinu 2014 störfuðu allt að 8 iðnnemar á námssamningi.

Helstu áherslur ársins 2014

Fyrirtækið heldur árlega fjölda námskeiða sem taka til ýmissa sviða og er ávallt áhersla á þjálfun í heilbrigðis-, öryggis-, umhverfis- og gæðamálum.

Gerðar voru endurbætur á nýliðaðþjálfun og þjálfun verk-taka. Þjálfunin var færð yfir á rafrænt form og nú geta nýir starfsmenn og verktakar tekið vefnámskeið í stað þess að þurfa að bíða eftir námskeiði í kennslustofu áður en þeir hefja störf. Þessar umbætur hafa leitt til tímasparnaðar og lækun kostnaðar fyrir alla aðila.

Í kjölfar stjórnendanámskeiða undanfarinna ára var komið á markvissri þjálfunaráætlun fyrir stjórnendur. Hún felst í því að greina hæfni stjórnenda og veita þeim skipulega markþjálfun á þeim sviðum sem þörf er á. Byrjað var á að halda formlegt námskeið bæði fyrir stjórnendur og ýmsa sérfræðinga um markþjálfun. Einnig var skipaður hópur innan fyrirtækisins sem gegnir hlutverki þjálfara á ýmsum sviðum. Með þessu er verið að færa fræðslu út úr kennslustofnunni yfir á næsta stig, þróa og styrkja starfsmenn í raunverulegum aðstæðum.

Handbók um starfsmannamálefni fyrir yfirmenn var endurútfegin og haldinn sérstakur fræðsludagur í kjölfarið og farið yfir ýmis starfsmannatengd málefni sem yfirmenn þurfa að takast á við í daglegum störfum sínum.

Til að fylgja eftir námskeiðum um jákvæð samskipti á vinnustað sem haldin voru 2013 stóð eineltisteymi fyrirtækisins fyrir áttakinu „Frábær febrúar“ en sá mánuður var tileinkaður „jákvæðum samskiptum“. Í mánuðinum stóð teymið fyrir hinum ýmsu uppátækjum þar sem starfsmenn voru hvattir til að hrósa og styðja hverja aðra. Áttakinu lauk með vöfflukaffi sem teymið bauð öllum starfsmönnum í.

Ávallt er lögð mikil áhersla á jafnréttismál hjá fyrirtækinu. Unnið var að endurbótum á jafnréttisáætlun fyrirtækisins og kennsla í jafnréttismálum var tekin upp í fyrsta skipti í Stóriðjuskólanum. Fyrirtækið er þátttakandi í tilrauna-verkefni á vegum fjármálaráðuneytisins um innleiðingu á ÍST 85 staðli um jafnlaunakerfi og hvort að staðallinn geti hjálpað stjórnendum að tryggja að sömu laun séu greidd fyrir jafnverðmæt störf.

Markmið ársins, að 70% nýráðninga (að undanskildum iðnaðarmönnum) yrðu konur, náðist ekki og varð niðurstaðan að hlutfall kvenna í nýjum störfum var 49%.

Starfsmaður sjónskoðar stangir

(BIG)

Starfsmönnum ISAL gefst tækifæri til að tilnefna samstarfsfélaga sína fyrir vel unnin störf sem sýna í verki gildi Rio Tinto, stuðla að umbótum, sýna gott fordæmi eða frumkvæði eða efla tengsl við samfélagið. Svokölluð BRAVO!-verðlaun eru síðan veitt þrisvar á ári á hverju sviði þar sem starfsmenn fá hvatningu og klapp á bakið. Á árinu 2014 bárust 114 tilnefningar og voru veitt verðlaun fyrir 39 verkefni. Það þýðir að hátt í 100 starfsmenn og verktafar fengu BRAVO! þ.e. klapp á bakið frá fyrirtækinu og samstarfsfélögum sínum.

Starfsmannakönnun á vegum Rio Tinto var framkvæmd á árinu. Markmiðið með henni er að fá samræmda mælingu á upplifun og líðan starfsmanna Rio Tinto um allan heim.

Í fyrsta sinn var könnunin gerð rafrænt og þeir starfsmenn sem ekki höfðu aðgang að tölvu fengu spjaldtölvur til að skrá svör sín. Eins og fyrri ár var mjög góð þátttaka meðal starfsmanna ISAL eða 100%. Niðurstöður könnunarinnar voru heldur betri en í þeirri síðustu sem framkvæmd var árið 2011. Samanborið við önnur álfyrirtæki Rio Tinto í Evrópu kom ISAL betur út í 9 flokkum af 12. Eins kom fyrirtækið betur út í 8 flokkum samanborið við könnunina 2011 en lakar í 4 flokkum.

Áherslur árið 2015

Áfram verður lögð mikil áhersla á jafnréttismál hjá fyrirtækinu og unnið að undirbúningsvinnu fyrir innleiðingu á ÍST 85 staðlinum um jafnlaunakerfi.

Haldið verður áfram með þjálfunaráætlun stjórnenda sem hófst árið 2014 þar sem markþjálfun er beitt til að auka hæfni þeirra.

Mikil þróun mun fara fram í tölvumálum sem hefur áhrif á störf starfsmanna.

Innleitt verður nýtt tímaskráningarkerfi en með því mun upplýsingagjöf til starfsmanna batna.

Nýtt samræmt tölvukerfi verður innleitt sem verður notað hjá öllum fyrirtækjum samsteypunnar og nefnist „Rio Tinto Business Solutions“. Í tengslum við þá innleiðingu verður markmiðið að straumlínulaga alla ferla til samræmis við ferla Rio Tinto. Eins er mikil kennsla og þjálfun áætluð fyrir starfsmenn í kjölfarið.

Á árinu er áætlað að bæta og samræma upplýsingar til starfsmanna. Unnið verður að starfsmannahandbók sem verður bæði gefin út á prenti fyrir nýja starfsmenn og á innra netinu svo að upplýsingar fyrir starfsmenn verði aðgengilegri en í dag.

Jafnréttismál hjá ISAL

Frá afhendingu Hvatningarverðlauna jafnréttismála. Rannveig Rist forstjóri og Ragnheiður Elín Árnadóttir iðnaðar- og viðskiptaráðherra.

(ISAL)

Það er yfirlýst stefna forstjóra og stjórnenda ISAL að jafnvægi milli kynjanna náist ekki af sjálfu sér heldur er um að ræða ferli sem þarf að vinna að og stýra.

Fyrirtækið leggur ríka áherslu á jafnrétti kynjanna og að hver starfsmaður sé metinn að verðleikum út frá hæfni, reynslu og menntun. Fyrirtækið hefur starfað eftir jafnréttisáætlun frá árinu 2001, sem ætlað er að stuðla að jafnri stöðu og jöfnum tækifærum kynjanna. Á þetta við um rétt starfsmanna til starfa, kjara, aðstöðu, menntunar og setu í nefndum og ráðum. Þess ber að geta að jafnréttismál voru hluti af starfseminni miklu lengur og í því sambandi gerði fyrirtækið fyrir 20 árum (1995) einn fyrsta jafnlaunasamning á Íslandi fyrir verkamannavinnu

Fyrirtækið leggur áherslu á samræmingu fjölskyldu- og atvinnulífs og eru til staðar möguleikar á sveigjanlegum vinnutíma meðal stjórnenda og sérfræðinga til að stuðla að góðu jafnvægi þar á milli.

Greidd eru sömu laun fyrir sambærilega vinnu í fyrirtækinu hvort sem um ræðir störf sem oft eru nefnd dæmigerð kvennastörf svo sem í eldhúsi og þvottahúsi eða svokölluð karlastörf eins og í kerskálum. Starfsþjálfun og endurmenntun stendur báðum kynjum jafnt til boða sem og nám í Stóriðjuskólanum. Einnig er leitast við að fá konur á samning í iðngreinum þar sem yfirgnæfandi meirihluti starfsmanna eru karlar, svo sem í vélvirkjun og rafvirkjun.

Undanfarin ár hefur markmiðið verið að auka hlutfall þess kyns sem hallar á, á hverri starfsstöð og er leitast við að meirihluti nýráðninga endurspegli það. Til þess að styðja við það markmið er nú kynjahlutfall nýráðninga hluti af árangursbónusum stjórnenda.

Ef auka á hlut kvenna er mikilvægt að þær kynnist starfsemi fyrirtækisins. Því hafa konur verið meirihluti sumarstarfsmanna í nokkur ár, en þess má geta að á hverju sumri ræður fyrirtækið yfir eitt hundrað sumarstarfsmenn. Þessi stefna hefur aukið breiddina í fyrirtækinu og skilað hæfileikaríku fólki sem hefur verið hjá fyrirtækinu í sumarstörfum á meðan það er í námi, jafnvel komið aftur þegar það útskrifast og tekið við sérfræði- og stjórnendastöðum. Nefna má Sunnu Björgu Helgadóttur sem tók við stöðu framkvæmdastjóra kerskála er hún sneri aftur úr fæðingarorlofi í apríl 2014. Hún hóf störf hjá ISAL árið 2001 sem sumarstarfsmaður í mötuneyti og síðar í kerskála sem verkamaður. Hún sótti sér menntun á sviði verkfræði og vann sig upp í framkvæmdastjórn.

Þegar Sunna Björg settist í framkvæmdastjórn náðist sá markverði áfangi að framkvæmdastjórn fyrirtækisins er skipuð jafnmörgum konum og körlum.

Í maí 2014 hlaut ISAL „Hvatningaverðlaun jafnréttismála“ en að verðlaununum standa Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, UN Women á Íslandi, Festa - miðstöð um samfélagsábyrgð og Samtök atvinnulífsins.

Fram kom í ræðu Ragnheiðar Elínar Árnadóttur iðnaðar- og viðskiptaráðherra að „Stjórnendur fyrirtækisins hafa með eftirtektarverðum hætti breytt menningu fyrirtækisins svo bæði kynin eiga þar nú jafna möguleika til starfsframa og þar er stuðlað að launa-jafnrétti. Árangur fyrirtækisins er sérstaklega eftirtektarverður þar sem starfssvið þess var um áratugaskeið álitid starfsvettvangur karla fremur en kvenna. Forstjóri fyrirtækisins hefur, ásamt stjórnendateymi sínu, aukið vitund í samfélaginu um kynjajafnrétti og sýnt að jafnrétti stuðlar að aukinni hagsæld.“

Starfsmenn að störfum í skautvinnslu.

Öryggismál

Mikil áhersla er lögð á öryggismál í starfsemi ISAL og stöðugt er unnið að því að gera vinnustaðinn slysalausn.

Slys, óhöpp og hér-um-bil-slys eru tilkynnt og skráð í gagnagrunn og í kjölfarið eru þau rannsökuð nánar. Niðurstöður rannsókna eru notaðar til að gera umbætur í vinnuumhverfinu. Einnig er leitast við að draga af atvikum lærdóm til að koma í veg fyrir að sambærileg atvik endurtaki sig. Þetta hefur leitt til þess að slysum hefur fækkað mikið frá árinu 1998 en þá hófst innleiðing á skráningum atvika, öryggisstöðlum og áhættugreiningum sem allt miðar að því að fækka slysum.

ISAL varð árið 2003 fyrst fyrirtækja á Íslandi til að fá vottun um að öryggis- og vinnuumhverfisstjórnun þess stæðist kröfur alþjóðlega staðalins OHSAS 18001. Staðallinn á m.a. að tryggja að öryggis- og heilbrigðismál séu órjúfangelgur þáttur í mats- og ákvörðunarferli við fjárfestingar, framkvæmdir, rekstur og kaup á vöru og þjónustu.

Fyrirtækið framkvæmir fjölmargar áhættugreiningar á ári hverju. Þær eru gerðar fyrir allar framkvæmdir, nýja verkferla, búnað og efni. Öll störf og vinnusvæði í verksmiðjunni hafa verið metin með tilliti til áhætta. Þá notast starfsmenn við aðferðafræði sem kallast „staldraðu við“ en hún snýst um að starfsmenn framkvæmi for-áhættugreiningu ef ekki liggur fyrir skriflegt verklag fyrir starfið.

Mánaðarlegir HSE fundir eru haldnir í hverjum hóp fyrir sig. Á fundunum er farið yfir fræðsluefni sem ætlað er að viðhalda þekkingu og öryggisvitund starfsfólksins. Önnur fræðsla í öryggismálum eru t.d. nýliðanámskeið, fallvarnarámskeið, vinnuvélanámskeið og námskeið um læsingar á háskalegum búnaði og háskalegri orku. Þá stendur starfsmönnum til boða að sækja skyndihjálparnámskeið sem haldin eru árlega.

Neyðarvarnastjórn ISAL hefur verið starfrækt um árabíl. Æfingar eru haldnar tvisvar á ári með það að markmiði að æfa viðbrögð við neyðaratvikum á markvissan og skipulagðan hátt. Neyðarvarnastjórn var síðast kölluð út í september 2013 þegar straumur fór af kerskála 3 en þar áður var hún kölluð út árið 2010 þegar brunni varð í kjallara steypuskálans. ISAL starfrækir sitt eigið slökkvilið á starfssvæði fyrirtækisins. Slökkvilið ISAL er skipað 42 starfsmönnum úr framleiðsludeildum auk fimm starfsmanna öryggisgæslu. Hlutverk þess er að bregðast við

hvers konar aðstæðum þar sem lífi og heilsu starfsmanna getur verið ógnað. Helstu verkefni eru slökkvistörf, björgun fólks úr hættulegum aðstæðum, eldvarnaeftirlit, viðbrögð við mengunartilfellum og björgun verðmæta.

ISAL framkvæmir sitt eigið eldvarnaeftirlit samkvæmt samningi við Slökkvilið höfuðborgarsvæðisins sem gerir úttektir á framkvæmd eftirlitsins.

Helstu atriði ársins 2014

Helsta áhersla ársins 2014 var að tengja saman aðferðafræði straumlínustjórnunar (e. LEAN) og öryggisstjórnunar. Markmiðið var að auka skilning starfsmanna á þeim áhættum sem felast í störfum þeirra og stýra þeim á áhrifaríkan hátt. Einnig að koma auga á tækifæri til umbóta í vinnuumhverfinu og virkja starfsmenn til þess að innleiða breytingar.

Líkt og undanfarin ár eru handameiðsli algengustu vinnuslys og unnið var áfram á öllum vinnusvæðum við forvarnir til að koma megi í veg fyrir þessi slys. Verkefni fólu í sér betri verkfæri, nýtt verklag og betri vinnuhanska.

Á árinu var einnig lögð áhersla á að starfsmenn deilda gætu á einfaldan hátt haft yfirsýn og eftirlit með stýringum á lífshættulegum áhættum, t.d. málmsprengihættu, rafmagnshættu og umferðarhættu sem þungar vinnuvélar skapa.

Áherslur 2015

Á árinu verður áframhaldandi fræðsla og þjálfun í aðferðafræðinni um skaðlausn vinnustað. Þessi þjálfun mun beinast sérstaklega að verkstjórum og þeim starfsmönnum sem hafa bein mannaforráð. Þetta felur í sér markþjálfun og aukin samskipti við næsta yfirmann þar sem farið verður í ýmis verkefni til að auka færni og þekkingu viðkomandi stjórnanda.

Öryggismál sem tengjast búnaði verða í forgangi á árinu og umfangmikil greiningavinna mun eiga sér stað á ástandi og viðhaldi búnaðar.

Staldráðu við

Til að tryggja öryggi starfsmanna sinna leggur fyrirtækið mikla áherslu á góðan undirbúning verka.

Starfsmenn eru þjálfaddir og hvattir til að nota aðferðafræði sem kallast "Staldráðu við" sem gengur út að taka sér stutta stund til að ígrunda hvaða hættur geta falist í því verki sem áætlað er að framkvæma og hvernig er hægt að verjast þeim. Rannsóknir sýna að hægt hefði verið að koma í veg fyrir 98% slysa hefði sá sem í hlut

átti greint hættuna áður en verkið var framkvæmt og varist henni. „Staldráðu við“ var fyrst innleitt hjá ISAL árið 2009 og hefur verið notað síðan. Stöðugar umbætur eru mikilvægar til að bæta frammistöðu og því var stofnaður vinnuhópur þvert á fyrirtækið með það að markmiði að endurbæta aðferðina. Tillögur vinnuhópsins voru kynntar fyrir starfsmönnum og tekið var á móti ábendingum og athugasemdum við gerð nýrrar útgáfu sem var svo að lokum gefin út á árinu í vasabókaformi eins og sést hér að ofan.

Heilbrigðismál

Tilgangur þess starfs sem unnið er á sviði heilbrigðismála hjá ISAL er „að stuðla að heilbrigðu lífi sem veitir lífsfyllingu alla ævi“. Stefnan er að byggja upp gott og heilsusamlegt vinnuumhverfi sem veldur ekki atvinnutengdum sjúkdómum og jafnframt að hvetja starfsmenn til að taka ábyrgð á eigin heilbrigði, bæði andlegu og líkamlegu.

Mikilvægt er að fylgjast með vinnuumhverfi og mæla það stöðugt í því skyni að draga úr eða útiloka áhættur við uppsprettu þeirra. Þetta á við um álag vegna efna á borð við flúor, ryk og brennisteinstvíoxíð auk álags vegna hávaða, titrings og álags á stoðkerfi. Árlega er gerð mæliáætlun fyrir þær vinnuumhverfismælingar sem framkvæma á. Mældar eru þær áhættur sem áhættugreiningar hafa gefið til kynna að séu til staðar á hverju vinnusvæði eða í hverju starfi sem fylgjast þarf með. Niðurstöðum mælinga er dreift til starfsmanna auk þess sem stjórnendur rýna þær með tilliti til þróunar og mögulegra úrbóta.

Reglubundið heilsufarseftirlit starfsmanna er til að fyrirbyggja vinnutengd veikindi. Allir starfsmenn gangast undir skodun, ýmist árlega eða annað hvert ár. Lögð er áhersla á að mæla virkni lungna, heyrn og sjón auk þess sem blóðþrýstingur er mældur og líkamsþyngdarstudull kannaður. Þannig er áherslan ekki aðeins á þá þætti sem tengja má vinnuumhverfinu heldur einnig almennt heilbrigði. Starfsmenn eru hvattir til að hugsa um eigin heilsu og fá ráðleggingar þar um hjá hjúkrunarfræðingi eða lækni. Innlúensubólusetning stendur árlega til boða.

Einn liður í því að stuðla að heilbrigðu líferni er hvatning til að taka þátt í almennum viðburðum svo sem „Hjólalá í vinnuna“ og Reykjavíkumaraþoni og hefur það mælst vel fyrir. ISAL hefur gengið vel í keppninni „Hjólalá í vinnuna“ og var lengi vel ósigrandi í sínum flokki. Er óhætt að fullyrða að sú keppni, sem haldin er í maí ár hvert, hafi haft mikil áhrif á lífsstíl og heilbrigði margra starfsmanna.

Helstu atriði ársins 2014

Í kjölfar mikilla breytingar vegna fjárfestingaverkefnisins var áætlað að endurmeta álag á starfsmenn. Hafist var handa við það verkefni var ánægjulegt að sjá lækkað álag af völdum efna við innleiðingu nýrra tækja í kerskálum og breytingu á ferli í skautsmiðju, svo dæmi séu tekin og mun þessi vinna halda áfram næstu misseri. Sumarið var nýtt til að endurmeta áhættur með tilliti til stoðkerfis og reyndist mögulegt að draga úr álagi í kjölfar úrbóta sem farið var í. Einnig var gerður aðgerðarlisti yfir mögulegar úrbætur fyrir hvert vinnusvæði sem unnið hefur verið að í vetur.

Unnið var að fjölbreyttum umbótaverkefnum til að bæta vinnuumhverfi og draga úr álagi m.a. að bæta vinnuástöðu, draga úr hávaða og bæta búnað í tækjum svo fátt eitt sé nefnt.

Breyting var gerð á heilsufarseftirliti fyrirtækisins þannig að nú eru heyrnamælingar hluti af reglubundnu heilsufarseftirlit og framkvæmdar um leið og það fer fram. Þetta verður til þess að læknir yfirfer niðurstöðuna fyrir og hægt er að grípa fyrir til aðgerða ef á þarf að halda.

Áherslur 2015

Að undanfögnu hafa augu manna í auknu mæli beinst að sálfélagslegum þáttum í vinnu svo sem andlegri liðan, streitu, kulnun í starfi og fleira. Móðurfélagið leggur aukna áherslu á þessa þætti og verður þessum málaflokkum gefið aukið vægi á árinu hjá ISAL.

Nútíma tækni hefur hafið innreið sína í vinnuumhverfismælingar en þróað hefur verið smáforrit (app) sem hægt er nota í ipod og fá með því nokkuð góða mælingu af þeim titringi sem líkaminn verður fyrir og í kjölfarið greina á milli þeirra starfa þar sem ítarlegri mælinga er þörf og þeirra þar sem áhættan er minni. Þess er vænst að þessi tækninýjung einfaldi allar mælingar og auki skilvirkni þeirra til muna.

Umbótaverkefni í heilbrigðismálum verða fyrirferðamikil á þessu ári eins og undanfarin ár. Sem fyrir er komar fram hugmyndir að góðum verkefnum og sumum þeirra hefur jafnvel verið lokið. Verkefni eru fjölbreytt og hugmyndirnar koma mjög oft frá starfsmönnum sem sjá tækifæri í að endurbæta verklag eða búnað og stuðla þannig að bættu vinnuumhverfi.

Grímuskyldulausar vinnuvélar í kerskálum árið 2020 er stórt verkefni sem hefst á þessu ári. Þegar horft er til stýringa áhættu eru persónuhlífar síðasta vörnin og ávallt skal leita leiða til að draga úr áhættu með öðrum aðferðum. Það að tryggja að stjórnhús vinnuvéla séu ávallt nægilega þétt, loftræst og loftkæld þannig að mengun berist ekki inn í tækið við notkun og starfsmanni líði vel er mun betri stýring en að nota grímu til að verjast menguninni. Til að tryggja velgengni verkefnisins krefst það aðkomu starfsmanna kerskála, sem umgangast tækin daglega og sinna þeim þannig að lágmarka megi þörf fyrir viðhald þeirra. Búið er að skilgreina þau tæki sem fyrirhugað er að verði grímuskyldulaus á árinu 2015 og hafa mælingar í tækjunum hafist til að staðfesta lága mengun. Þá er lögð áhersla á góða umgengni og viðhald tækjanna. Mun verkefnið án efa hafa mikil og jákvæð áhrif á störf í kerskálum til framtíðar.

„Það hoppaði allt og skoppaði...“

Jóhanna Bárðardóttir

(BIG)

... sem á borðinu var með tilheyrandi hávaða þegar álsýnin voru merkt“ segir Jóhanna Bárðardóttir sem átti hugmyndina að því að hanna stæði fyrir merkingu álsýna þannig að draga mætti úr högginu og þar með hávaða sem óhjákvæmilega fylgdi verkinu

Jóhanna er starfsmaður steypuskála og hugmyndina fékk hún í verkefnavinnu í Stóriðjuskólanum en það verkefni snérist um að koma með hugmyndir að bættu vinnuumhverfi. Reglulega eru tekin sýni úrframleiðslunni til efnagreininga, þau þarf að merkja og er það gert með því að stimpla þau með stimpli og hamri og hefur því verki fylgt nokkur hávaði.

„Þetta hefur svo sem oft verið rætt áður“ heldur Jóhanna áfram en lítið verið gert í því þangað til kjörið tækifæri gafst að koma þessu á framfæri í Stóriðjuskólanum. Farið var í ítarlegri hugmyndavinnu og komu fleiri starfsmenn steypuskálans að því ásamt Jóhönnu og Baldri Malmberg sérfræðingi í steypuskála. Niðurstaðan varð sérhannað bord með nokkuð margþætta virkni. Álsýnin eru nú skorðuð og undir þeim er motta sem dregur úr hávaða og dempar höggið þegar þau eru merkt auk þess sem þverbíti undir borðinu tekur höggið og kemur í veg fyrir að allt borðið hristist eins og áður var með tilheyrandi hávaða. Til viðbótar var öllu öðru komið fyrir þannig að það ætti sinn stað, jafnvel hól og hankar settir fyrir tilheyrandi verkfæri. Niðurstaðan er mun betri vinnuástaða, „það er allt á sínum stað og aðgengilegt, hávaðinn mun minni, vinnuhæðin rétt og ekki spillir fyrir að borðið er á hjólum sem gerir það auðvelt að þrifa í kringum það með því að rúlla því til hliðar“ segir Jóhanna að lokum stolt og ánægð með árangurinn.

Samfélagsmál

Það er álverinu beinlínis lífsnauðsynlegt að sem mest og best sátt sé um starfsemi þess. Lykillinn að slíkri sátt er að fyrirtækið nái góðum árangri á þeim sviðum sem skipta samfélagið miklu máli og eigi líka regluleg og heiðarleg samskipti við hagsmunaaðila.

Höfuðmarkmið samfélagsáætlunar fyrirtækisins eru: "Að starfsemi ISAL sé í sátt við samfélagið, að hún feli í sér gagnkvæman ávinning, og að góð frammistaða hvað þetta varðar endurspeglit í gagnkvæmu trausti og jákvæðum viðhorfum til fyrirtækisins."

Til þess að ná þessum markmiðum er mikilvægt að fyrirtækið þekki samfélagið sem það starfar í, miðli upplýsingum til hagsmunaaðila á gagnsæjan hátt, hlusti á og bregðist við réttmætum kröfum þeirra og væntingum, efni til samstarfs við þá eftir því sem rétt þykir og freisti þess að láta gott af sér leiða.

Þetta er í fullu samræmi við samfélagsstefnu Rio Tinto þar sem segir: "Forsenda gagnkvæmrar virðingar er að við vitum hvað skiptir nágretta okkar mestu og að þeir viti hvað skiptir okkur mestu. Við leggjum okkur fram við að taka tillit til menningar, lífsstíls, sögu og sjónarmiða nágretta okkar. Við höfum samráð við samfélagið um nýja starfsemi, rekstur á núverandi starfsemi og lokun starfsstöðva. Við tökum þátt í samfélagsverkefnum sem geta haft jákvæð áhrif með sjálfbærum hætti og án þess að samfélögin verði okkur háð."

Helstu atriði ársins 2014

Einn mikilvægasti mælikvarðinn á hvort starfsemin sé í sátt við samfélagið eru viðhorf samfélagsins og eru þau mæld reglulega af Capacent. Árið 2014 voru að meðaltali tæp 40% landsmanna mjög eða frekar jákvæð í garð fyrirtækisins. Lítil munur er á álfyrirtækjunum þremur hvað þetta varðar.

Hlutfall jákvæðra hefur lækkað talsvert undanfarin tvö ár og gildir það sama um hin álfyrirtækin tvö, sem bendir til að hér sé um að ræða viðhorf til áliðnaðarins í heild fremur en til einstakra fyrirtækja. Þessi þróun er umhugsunar-efni. Líklegt er að ítrekuð gagnrýni á skattamál álfyrirtækja hafi hér sitt að segja. Þess ber að geta að ISAL nýtur engra sérkjara eða ívilnana varðandi skatta.

Um 28% sögðust hafa neikvætt viðhorf í garð fyrirtækisins og fjölgaði þeim um tvö prósentustig á milli ára.

Í Hafnarfirði lækkaði hlutfall jákvæðra úr tæpum 57% í rúm 50% á milli ára. Hlutfall neikvæðra stóð hins vegar nánast í stað og var rúm 22%.

Tekið var á móti 195 almennum gestum til Straumsvíkur á árinu sem fengu ítarlega kynningu á starfseminni og leiðsögn um svæðið. Markmiðið var 250. Þetta eru talsvert færri gestir en undanfarin ár sem skýrist bæði af minni mannafla og miklum framkvæmdum á svæðinu. Þess ber að geta að erlendir gestir eru ekki meðtaldir en á árinu var meðal annars tekið á móti stórum hópi danskra viðskiptavina fyrirtækisins Altaks og sendinefnd frá sænskum verkalýðsfélögum iðnaðarmanna. Ekki eru heldur taldir með áheyrendur að kynningum sem fyrirtækinu var boðið að halda utan Straumsvíkur, svo sem hjá Knattspyrnufélaginu Haukum í október og hjá Rótatýklúbbi Hafnarfjarðar í nóvember.

ISAL tekur sem stofnaðili virkan þátt í starfsemi Festu, miðstöðvar um samfélagsábyrgð. Rannveig Rist forstjóri hélt meðal annars erindi á janúarráðstefnu Festu þar sem nokkrir forstjórar sögðu frá viðleitni sinna fyrirtækja til að tryggja að þau starfi á samfélagslega ábyrgan hátt.

Vinsælt er að tengja samfélagsábyrgð fyrst og fremst við styrki til góðgerðamála og annarra samfélagsverkefna. Sú nálgun er þó mjög á undanhaldi enda hefur samfélagsábyrgð mun dýpri merkingu. Hvað varðar samfélagsábyrgð ISAL eru efst á blaði þættir á borð við heilsu og öryggi starfsfólks, jafnréttismál og umhverfismál.

Starfsmaður sinnir viðhaldi á steypumótum

Þátttaka og stuðningur við samfélagsverkefni skiptir þó vissulega einnig máli. ISAL veitti alls 21,3 milljónir króna í styrki og samstarfsverkefni eins og nánar er tilgreint í töflu. Sú fjárhæð lækkaði annað árið í röð, sem skýrist af miklu aðhaldi í rekstri. Eins og fyrri ár er stærsta einstaka verkefnið styrkur til barna- og unglingastarfs íþróttafélaganna í Hafnarfirði, sem verið hefur við lýði frá árinu 2001. Fram hefur komið í skoðanakönnun að Hafnarfirðingar sjálfir telja að íþróttastarf eigi að vera efst á blaði hjá ISAL hvað varðar stuðning við samfélagsverkefni.

Þrjár kvartanir bárust frá samfélaginu á árinu. Í febrúar barst nafnlaus ábending um að súrál hefði sést fjúka úr skipi. Ekki reyndist unnt að hafa samband við kvartanda þar sem nafn og símanúmer voru uppspuni. Í mars kvartaði íbúi í Vallahverfi í Hafnarfirði undan þungum nið. Engin eftirfylgni var skráð í kvartanakerfi ISAL. Í september kvartaði annar íbúi í Vallahverfi undan miklum hávaða sem truflaði svefn. Þetta var þegar mikill hávaði barst frá nýjum þurrhrensistöðvum. Viðkomandi var upplýstur um að til stæði að setja hljóðdeyfa á hina nýju strompa. Þegar hljóðdeyfarnir höfðu verið settir upp var aftur haft samband við hann og staðfesti hann þá að hávaðinn hefði minnkað til mikilla muna.

Áherslur 2015

Viðhorf almennings verða áfram mæld reglulega til að meta árangurinn af viðleitni fyrirtækisins til að starfa í sátt við samfélagið.

Tekin verða saman hnitmiðuð og greinargóð svör við helstu gagnrýni sem oft er beint að áliðnaði hér á landi og þau gerð aðgengileg almenningi.

Að sama skapi verður kappkostað að hlusta á og skilja gagnrýni og ábendingar frá hagsmunaaðilum og bregðast við eins og hægt er. Þegar þetta er ritað, á vordögum, hefur til að mynda talsverðum tíma verið varið í að kynnast sjónarmiðum íbúa Vallahverfis um raflínur, skýra afstöðu ISAL til þeirra mála og leitast við að stuðla að því að sátt geti náðst milli helstu hagsmunaaðila, þ.e. bæjaryfirvalda í Hafnarfirði, íbúa Vallahverfis, Landsnets og ISAL.

Helstu styrkir til samfélagsmála – milljónir króna

Stærstu styrkveitingar ISAL (hærri en 1 milljón ISK)	2014
SÍBH: barna- og unglingastarf	9,8
Samfélagssjóður (ýmis verkefni)	5,4
Styrktar- og auglýsingasamningar við íþróttafélög	3,4
Íslensku bjartsýnisverðlaunin	1,0
Festa, miðstöð um samfélagsábyrgð	0,8

Aukin þátttaka starfsmanna í gæðamálum

Þrjú stig stöðufunda hjá ISAL

Markmið gæðastjórnunar hjá ISAL hefur frá upphafi verið að gera starfsmönnum og stjórnendum kleift að uppfylla stefnu fyrirtækisins og vinna með markvissum hætti að stöðugum umbótum í starfsemi fyrirtækisins. Hjá ISAL hefur verið notast við samþætt stjórnkerfi til fjölda ára en með því er átt við að stjórnun fyrirtækisins m.t.t. gæða-, heilbrigðis-, öryggis- og umhverfismála er framkvæmd á samræmdan hátt samkvæmt kröfum staðlanna ISO 9001, ISO 14001 og OSHAS 18001.

Þátttaka og eignarhald starfsfólks er lykilatriði til að gæðakerfi skili árangri. Starfsemi þar sem starfsmenn taka virkan þátt í að ákvarða markmið og rýna árangur skilar umbótum frá degi til dags. LEAN er aðferðafræði sem meðal annars er notuð í framleiðslu- og viðhaldsdeildum ISAL og miðar að því að útrýma sóun, minnka tafir og auka upplýsingaflæði í starfseminni. Með tilkomu LEAN hjá ISAL hefur tekist að virkja starfsfólk enn frekar í umbótastarfi og þar með hefur aðkoma starfsmanna að samþættu gæðastjórnunarkerfi ISAL aukist til muna.

Aukin þátttaka starfsfólks í gæðastjórnun ISAL á sér meðal annars stað á LEAN stöðufundum. Þannig eru nú yfir 30 stöðufundir haldnir daglega þar sem starfsfólk deilir upplýsingum um stöðu framleiðslu, viðhaldsmála og áhættur í starfseminni á sjónrænan hátt. Á fundunum er einnig brugðist við töfum og frávikum í

rekstrinum og umbætur settar í farveg til að koma í veg fyrir að þær endurtaki sig. Því má segja að gæðamál séu nú orðin virkari hluti af starfi allra starfsmanna ISAL en ekki aðeins sérfræðinga og stjórnenda. Með innleiðingu á daglegum stöðufundum hefur upplýsingaflæði í verksmiðjunni orðið mun betra og starfsmenn eru virkir þátttakendur í að rýna árangur starfseminnar. Heilbrigðis-, öryggis- og umhverfismál (HSE mál) eru samþætt rekstrinum og tekin fyrir á öllum stöðufundum. Þannig hefst sérhver stöðufundur á umræðu um HSE mál og hvernig mögulegum áhættum í vinnuumhverfi skuli stýrt. Síðast en ekki síst er rætt um það sem vel er gert og hrósað fyrir góðan árangur.

Samþætting LEAN við gæðastjórnunarkerfi ISAL hefur heppnast vel, sérstaklega þegar litið er til aukinnar og virkari þátttöku starfsmanna í gæðamálum sem tryggir stöðugar umætur og aukinn árangur fyrirtækisins til framtíðar.

Hjá ISAL eru daglega haldnir yfir 30 stöðufundir sem miða að því að bregðast við töfum og frávikum og viðhalda góðu upplýsingaflæði. Alla virka daga flæða upplýsingar frá stöðufundum vakta (stig 3) yfir á fundi sérfræðinga (stig 2) og svo yfir á fund framkvæmdastjórnar (stig 1). Á hverjum fundi er ávallt farið yfir heilbrigðis-, öryggis- og umhverfismál og hættur tengda þeim.

Efnahagslegir þættir

Umsvif Rio Tinto Alcan á Íslandi hafa sérstaklega mikla þýðingu fyrir íslenskt efnahagslíf vegna þess að allar tekjur fyrirtækisins eru gjaldeyrstekjur erlendis frá. Gjaldyrstekjur stuðla að hagvexti, sterkara gengi krónunnar og eru Íslendingum nauðsynlegar til að unnt sé að kaupa vörur og þjónustu erlendis frá.

Umsvif Rio Tinto Alcan á Íslandi hafa sérstaklega mikla þýðingu fyrir íslenskt efnahagslíf vegna þess að allar tekjur fyrirtækisins eru gjaldeyrstekjur erlendis frá. Gjaldyrstekjur stuðla að hagvexti, sterkara gengi krónunnar og eru Íslendingum nauðsynlegar til að unnt sé að kaupa vörur og þjónustu erlendis frá.

Framleiðslan hjá ISAL krefst mikils og dýrs búnaðar og skiptir gott ástand hans og nýting miklu máli til að nýta sem best þá fjármuni sem eru í rekstrinum. Þetta er tryggt með aðferðum viðhaldsstjórnunar sem tryggir að búnaður sé ávallt tiltækur og í lagi. Stærstur hluti viðhalds er fyrirbyggjandi viðhald og einnig er mikið lagt upp úr ástandsstyrðu viðhaldi, þ.e. að koma í veg fyrir að búnaður bili.

Útgjöldum álversins á Íslandi má skipta í fjóra flokka: laun starfsmanna, skatta og önnur opinber gjöld, kaup á raforku og síðast en ekki síst kaup á margvíslegum vörum og þjónustu af hundruðum íslenskra fyrirtækja. Velta fyrirtækisins á árinu nam tæplega 494 milljónum dollara eða 57,3 milljörðum króna. Það er svipuð velta og var árið 2013.

Fjöldi starfsmanna í árslok var 389. Þess ber að geta að þar sem umtalsverður halli var af rekstrinum reyndist óhjákvæmilegt að fækka stöðugildum á árinu 2014 en starfsmannafjöldi í árslok 2013 var 401. Laun og launatengd gjöld námu 3,8 milljörðum samanborið við 4,2 milljarða árið áður.

Hagnaður ársins var 471 milljón króna en uppsafnað tap næstu ára á undan þýðir að ekki verður greiddur tekjuskattur vegna ársins. Tap var á rekstrinum næstu tvö ár á undan, alls um 7 milljarðar. Rétt er að áréttta að fyrirtækið nýtur engra sérkjara um tekjuskatt og greiddi árin 2007-2011 að meðaltali rúmlega 1 milljarð á ári í tekjuskatt.

Fyrirtækið greiddi 419 milljónir króna í orkuskatt á árinu eða rúmlega eina milljón króna á dag. Orkuskattur hefur verið innheimtur frá árinu 2010 og átti að vera tímabundinn í þrjú ár en var svo framlengdur til þriggja ára í viðbót þegar hann átti að renna út.

Fyrirtækið greiddi 363 milljónir til Hafnarfjarðarbæjar í fasteignagjöld, vatnsgjöld og hafnargjöld.

Til marks um umfang aðkeyprar vöru og þjónustu má nefna að fyrirtækið greiddi 13.500 reikninga á árinu frá mörg hundruð íslenskum aðilum.

Heildarfjárhæð aðkeyprar vöru og þjónustu hér á landi fyrir utan raforku nam 8,5 milljörðum á árinu, að meðtalinni greiðslu skv. samkomulagi við Landsvirkjun í desember 2014. Til samanburðar var umfangið 9,2 milljarðar árið áður og skýrist minna umfang aðallega af því að fjárfestingaverkefnið komst á lokastig á árinu og því mun minni þungi í því en árið áður.

Raforkuverðið til Landsvirkjunar er trúnaðarmál en fram hefur komið hjá Eftirlitsstofnun EFTA að það sé hærra en 30 Bandaríkjadalar á megawattstund. Það þýðir að álverið borgar meira en 100 milljónir dollara á ári fyrir raforku eða meira en 11 milljarða íslenskra króna.

Tekjur álversins sem urðu eftir á Íslandi árið 2014 voru því meiri en 24 milljarðar. Eins og að framan er getið voru laun og launatengd gjöld tæpir 4 milljarðar, orkuskattur og opinber gjöld í Hafnarfirði 782 milljónir, aðkeyptar vörur og þjónusta 8,5 milljarðar fyrir utan raforku, og loks meira en 11 milljarðar fyrir raforku.

Áritun endurskoðanda

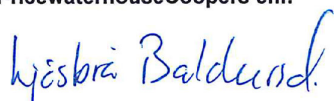
Við höfum endurskoðað tölulegar upplýsingar í skýrslu um grænt bókhald fyrir Rio Tinto Alcan á Íslandi hf. fyrir árið 2014 sbr. Reglugerð nr. 851/2002.

Endurskoðunin felur í sér úrtakskannanir og athuganir á gögnum til að sannreyna tölulegar upplýsingar sem koma fram í græna bókhaldinu. Við teljum að endurskoðunin sé nægjanlega traustur grunnur til að byggja álit okkar á.

Það er álit okkar að tölulegar upplýsingar í grænu bókhaldi Rio Tinto Alcan á Íslandi hf. fyrir árið 2014 séu í samræmi við upplýsingar í fjárhagsbókhaldi þess.

Reykjavík, 22. apríl 2015

PricewaterhouseCoopers ehf.

Ljósbrá Baldursdóttir
löggiltur endurskoðandi

Viðbrögð við skýrslunni

Við erum stöðugt að leita leiða til að bæta skýrsluna og því eru þínar athugasemdir mikilvægar. Við viljum gjarnan fá upplýsingar um:

- hvort skýrslan hafi gefið þær upplýsingar sem þú vildir
- hvort hún hafi verið skiljanleg
- hvort hún hafi verið vel framsett og trúverðug
- hvaða hluti hennar þér þótti áhugaverðastur og minnst áhugaverður
- hverju mætti bæta í hana
- annað sem þú vildir koma á framfæri

Við hvetjum lesendur til að senda inn ábendingar um skýrsluna í gegnum ábendingaform sem er á heimasíðu fyrirtækisins (www.riotintoalcan.is).

Rio Tinto Alcan
Straumsvík
Pósthólf 244
222 Hafnarfjörður

Sími 560 7000
www.riotintoalcan.is

RioTintoAlcan